

Sygn. akt III AUa 1100/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lutego 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Ewa Stryczyńska

po rozpoznaniu w dniu 8 lutego 2022 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy M. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o świadczenie postojowe

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 10 czerwca 2021 r. sygn. akt VII U 1484/20

oddala apelację.

Ewa Stryczyńska

Sygn. akt III AUa 1100/21

UZASADNIENIE

M. J. 15 czerwca 2020 r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z 3 czerwca 2020 r. znak: (...), którą odmówiono mu prawa do świadczenia postojowego. Odwołujący się wniósł o zmianę skarżonej decyzji, zarzucając jej błędne ustalenie stanu faktycznego oraz błędną interpretację przepisów art. 15zq ust. 4 pkt 1 i 2 w zw. z art. 15zw ust. 3 ustawy o szczególnych rozwiązaniach z zapobieganiem przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID- 19. W ocenie odwołującego się, organ rentowy stosując jako podstawę odmowy przyznania mu świadczenia przepis art. 15zq ust. 4 pkt 1 uznał go osobę prowadzącą działalność w sposób ciągły, bez żadnej przerwy co jest niezgodne ze stanem faktycznym, gdyż w okresie od 1 lutego do 31 marca 2020 r. działalność była zawieszona. Wyjaśnił, że w kwietniu złożył wniosek o świadczenie postojowe, a z uwagi na zawieszenie działalności wypełnił punkt IV, ponieważ wypełniając jednocześnie pkt III wniosku złożyłby fałszywe oświadczenie. W ocenie odwołującego, ani instrukcja w punkcie IV wniosku, ani przepis art. 15zq ust. 4 pkt 1 ustawy nie zawiera wymogu by działalność gospodarcza zawieszona po 31 stycznia 2020 r. pozostawała w zawieszeniu do dnia złożenia wniosku. Następnie odwołujący się uzyskał od pracownika ZUS informację o zweryfikowaniu powyższego wniosku jako błędnego. Został też poinstruowany, że należy złożyć drugi wniosek zaznaczając punkt dla przedsiębiorców, którzy nie zawiesili działalności, co wiązało się również z wykazaniem przychodów za miesiące luty i marzec 2020 r., co jego przypadku z powodu zawieszenia działalności wynosiło 0,00 zł. W ocenie odwołującego się, interpretacja ZUS jest błędna i krzywdząca, ponieważ w przypadku kontynuacji zawieszenia działalności świadczenie postojowe przysługiwałoby mu, a podjęcie działań mających na celu pozyskanie nowych klientów i wznowienie działalności spowodowało odmowę przyznania świadczenia.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wniósł o jego oddalenie. Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie organ rentowy wyjaśnił, że we wniosku z kwietnia 2020 r. (potraktowanego jako błędny i pozostawiony bez rozpatrzenia) ubezpieczony wskazał, że prowadzona przez niego działalność gospodarcza była zawieszona w okresie od 1 lutego do 30 marca 2020 r. Z danych CEIDG wynika, że wnioskodawca dniu złożenia wniosku był już aktywnym przedsiębiorcą i nie spełniał przez to przesłanki osoby, która zawiesiła wykonywanie działalności gospodarczej. Nadto organ rentowy zaznaczył, że ubezpieczony wykazał przychód o zł za luty i marzec 2020 r. W związku z powyższym, odwołujący się nie uzyskał przychodu, a w konsekwencji nie nastąpił jego spadek o co najmniej 15%. Wobec niespełnienia ustawowej przesłanki, zdaniem organu rentowego, odwołującemu się nie przysługuje dochodzone świadczenie.

Wyrokiem z 10 czerwca 2021 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał M. J. prawo do świadczenia postojowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że odwołujący się M. J. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Od 1 lutego 2020 r. zawiesił prowadzenie działalności, a następnie wznowił jej prowadzenie od 1 kwietnia 2020 r. 1 kwietnia 2020 r. M. J. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wniosek o świadczenie postojowe w związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym COVID-19 dla osób prowadzących działalność gospodarczą. Odwołujący się wypełnił pkt IV wniosku (przeznaczony dla przedsiębiorców, którzy zawiesili prowadzenie działalności po 31 stycznia 2020 r.) wskazując, że za marzec 2020 r. kwota przychodu wyniosła 0,00 zł. Powyższy wniosek został przez organ pozostawiony bez rozpoznania, z uwagi na wznowienie przez odwołującego działalność 1 kwietnia 2020 r.

W dniu 12 maja 2020 r. odwołujący się ponownie złożył wniosek o świadczenie postojowe, tym razem wskazując, że nie zawiesił prowadzenia działalności. Wskazał również, że wysokość przychodów za marzec i kwiecień 2020 r. wynosiły po 0 zł. ZUS II Oddział w W. wydał 3 czerwca 2020 r. decyzję o nr (...), w której odmówił M. J. prawa do świadczenia postojowego, wskazując, że nie spełnił on warunku wykazania spadku przychodu o co najmniej 15% w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku do poprzedniego, jednocześnie stwierdzając, że wykazanie w dwóch miesiącach przychodu równego „0” nie spełnia tego warunku.

Sąd Okręgowy wskazał, że powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w aktach sprawy i aktach rentowych odwołującego się. Zdaniem Sądu, powołane wyżej dokumenty, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Nie były one przez strony kwestionowane w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem okoliczności wynikające z treści tych dokumentów należało uznać za bezsporne.

Biorąc pod uwagę przedstawione wyżej ustalenia, Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione.

Sąd Okręgowy zaznaczył na wstępie, że zgodnie z art. 1481 § 1 k.p.c. sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna – mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Analizując treść złożonych przez strony i zgromadzonych w aktach rentowych dokumentów, Sąd pierwszej instancji uznał, że okoliczności faktyczne, nie były w sprawie sporne. Spór nie dotyczył faktów lecz prawa, wobec czego sąd na podstawie art. 1481 § 1 k.p.c. uznał, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne, co w konsekwencji pozwoliło na rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym.

Przedmiotem rozpoznania było odwołanie M. J., który kwestionował decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie odmowy przyznania mu prawa do świadczenia postojowego.

Analizując podstawę prawną decyzji organu rentowego Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 15zq ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem

COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, świadczenie postojowe przysługuje osobie prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów ustawy z 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych oraz jeżeli nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu. Świadczenie postojowe przysługuje gdy w następstwie wystąpienia COVID-19 doszło do przestoju w prowadzeniu działalności. Na podstawie art. 15zq ust. 4 pkt 1 ww. ustawy, osobie prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą świadczenie postojowe przysługuje, jeżeli rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej przed dniem 1 lutego 2020 r. i nie zawiesiła jej prowadzenia oraz jeżeli przychód z prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku o świadczenie postojowe, był o co najmniej 15% niższy od przychodu uzyskanego w miesiącu poprzedzającym ten miesiąc.

Krąg podmiotów uprawnionych do świadczenia postojowego wyznacza treść art. 15 zq ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020r. poz. 374) — tzw. „tarczy antykryzysowej 3.0” (zwanej dalej „ustawą COVID-19”).

Sąd Okręgowy zważył, że z uwagi na epidemię COVID-19 zaistniała potrzeba instrumentów wspierających przedsiębiorców w tym okresie (uzasadnienie projektu ustawy - druk sejmowy nr 299). Jednym z nich jest świadczenie postojowe. Zdaniem Sądu Okręgowego, świadczenie to jest adresowane do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, z pominięciem spółek, zarówno osobowych (poza spółką cywilną), jak i kapitałowych i ma na celu wspieranie wskazanego kręgu przedsiębiorców. Definicja przedsiębiorcy, zawarta w art. 4 Prawa przedsiębiorców stanowi, że przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Wprowadzając powyższe rozwiązania ustawodawca zaproponował możliwość pomocy publicznej dla osób najbardziej dotkniętych epidemią i wynikającą z niej niestabilnością gospodarczą, czyli osób wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych oraz osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą. Jednoznacznym zamiarem ustawodawcy w ramach przedstawionego powyżej sporu prawnego było zatem przyznanie pomocy publicznej (finansowej) dla osób prowadzących działalność gospodarczą, w tym w szczególności dla osób działających w branżach najbardziej poszkodowanych na skutek epidemii koronawirusa. W oczywisty sposób przepis ten miał niejako „ratować” osoby wymienione w ustawie przed bankructwem, co z jednej strony miało chronić ich zabezpieczenie socjalne, a z drugiej strony ochraniać gospodarkę przed zapaścią. Sąd Okręgowy powołał się w tym zakresie na poglądy wyrażone przez inne sądy okręgowe w podobnych sprawach (zob. wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z 2 września 2020 r., IV 1195/20; wyrok Okręgowego w Suwałkach z 8 września 2020 r., III U 485/20).

Według interpretacji organu rentowego, odwołujący się nie spełnia ustawowo określonego warunku do uzyskania świadczenia postojowego, o którym mowa w art. 15zq ust. 4 pkt 1 ustawy, gdyż w jego przypadku nie doszło do spadku przychodu o co najmniej 15%. Bezsprzecznie we wniosku z 12 maja 2020 r. odwołujący się wykazał przychód w kwietniu 2020r. w wysokości 0,00 zł oraz w marcu 2020 r. w wysokości 0,00 zł. Zastosowanie wykładni literalnej przepisu art. 15zq ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 prowadziłyby do uznania, że w przypadku odwołującego się nie nastąpił spadek przychodu. Co najmniej 15% od przychodu uzyskanego w miesiącu poprzedzającym ten miesiąc, z uwagi na wykazanie przez niego „zerowego” przychodu w miesiącach poprzedzających złożenie wniosku. Niemniej jednak, zdaniem Sądu Okręgowego taka interpretacja wskazanego wyżej przepisu w kontekście celu, jaki miało spełniać wprowadzenie przez ustawodawcę instytucji świadczenia postojowego byłaby niezgodna z perspektywy jego wykładni celowościowej. Jak wskazano wyżej, w założeniu, wprowadzenie świadczenia postojowego miało na celu zminimalizowanie negatywnych skutków ekonomicznych rozprzestrzeniania się COVID-19 występujących między innymi u osób fizycznych prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą przez rekompensatę utraty przychodów z wykonywanej działalności. Przysługuje ono, gdy w następstwie COVID-19 doszło do przestoju, obniżenia przychodów z działalności gospodarczej.

Sąd Okręgowy uznał, że z perspektywy wykładni celowościowej za obniżenie przychodu z działalności gospodarczej należy przyjąć sytuację braku jakichkolwiek przychodów w miesiącach poprzedzających miesiąc złożenia wniosku przy jednoczesnym wykazaniu przychodu w miesiącach poprzedzających ogłoszenie stanu pandemii. Sztywna interpretacja kryterium 15% obniżenia przychodu w miesiącach poprzedzających złożenie wniosku prowadzi w istocie do wykluczenia z kręgu podmiotów uprawnionych do świadczenia postojowego tych przedsiębiorców, którzy w miesiącach poprzedzających wprowadzenie stanu pandemii i związanych z tym obostrzeń nie wykazywali żadnego przychodu z różnych przyczyn, zaś po wprowadzeniu tego stanu potencjalne możliwości kontynuowania działalności zarobkowej uległy dalszemu ograniczeniu.

Z tych względów na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie i zmienił zaskarżoną decyzję przyznając M. J. prawo do świadczenia postojowego.

Od powyższego wyroku apelację wniósł organ rentowy zaskarżając go w całości, zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie przepisów prawa materialnego, mające istotny wpływ na wynik sprawy tj. art. 15 zq ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw - przez jego niewłaściwą wykładnię, polegającą na błędnym uznaniu, że dyspozycja tego przepisu nie znajduje zastosowania w przypadku przedsiębiorców, którzy nie osiągnęli żadnego przychodu w miesiącu, poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku o świadczenie postojowe, podczas gdy z brzmienia przepisu wynika wyraźnie, że świadczenie postojowe przysługuje osobie prowadzącej działalność, jeżeli rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej przed 1 kwietnia 2020 r. i nie zawiesiła jej oraz jeżeli przychód z prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku o świadczenie postojowe był o co najmniej 15% niższy od przychodu uzyskanego w miesiącu poprzedzającym ten miesiąc.

W odpowiedzi na apelację odwołujący się wniósł o jej oddalenie w całości jako bezzasadnej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia dotyczące stanu faktycznego poczynione przez Sąd pierwszej instancji i niesporne między stronami i przyjmuje je, czyniąc podstawą własnego rozstrzygnięcia. Zbędne jest ich ponowne przedstawianie, ponieważ orzekając na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu w pierwszej instancji, sąd odwoławczy nie musi powtarzać dokonanych ustaleń, lecz wystarczy stwierdzenie, że przyjmuje je za własne (por. wyrok Sądu Najwyższego z 23 lipca 2015 r., sygn. I CSK 654/14). Apelujący nie sformułował w apelacji żadnych zarzutów dotyczących ustaleń faktycznych w sprawie, kwestionując jedynie dokonaną przez Sąd Okręgowy wykładnię przepisów stanowiących materialnoprawną podstawę rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny nie podziela przedstawionej przez pozwanego w apelacji argumentacji.

Sąd pierwszej instancji słusznie zauważył, że zawisły między stronami spór miał w istocie charakter prawny, dotyczył bowiem interpretacji art. 15 zq ust. 4 ustawy z 2 marca 2020r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020r. poz. 1842; dalej jako „ustawa o przeciwdziałaniu COVID-19”), przy jednoczesnym niekwestionowaniu ustaleń faktycznych. Dla porządku jedynie przypomnieć należy, że odwołujący się M. J. złożył wniosek o przyznanie świadczenia postojowego na podstawie wskazanego wyżej przepisu, zaś organ rentowy wydał decyzję odmowną, twierdząc, że wykazanie przez wnioskodawcę zerowego przychodu za dwa następujące po sobie miesiące (marzec i kwiecień 2020r.) poprzedzające miesiąc złożenia wniosku, stanowi o niespełnieniu przesłanki z art. 15 zq ust. 4 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu COVID.

Zgodnie ze wskazanym wyżej przepisem, osobie prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą świadczenie postojowe przysługuje, jeżeli rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej przed 1 kwietnia 2020r. i:

- 1) nie zawiesiła prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz jeżeli przychód z prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku o świadczenie postojowe był o co najmniej 15% niższy od przychodu uzyskanego w miesiącu poprzedzającym ten miesiąc;
- 2) zawiesiła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej po dniu 31 stycznia 2020 r.;
- 3) nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu, chyba że podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zarzut naruszenia tej regulacji przez Sąd pierwszej instancji jest całkowicie chybiony. Organ rentowy stanął na stanowisku, którego nie podziela Sąd Apelacyjny, że w przedmiotowej sprawie brak było podstaw do zastosowania wykładni celowościowej art. 15 zq ust. 4 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu CoVID-19 i przyjęcia, że wobec przedsiębiorcy, który nie uzyskuje żadnego przychodu, spełniona zostaje przesłanka uzyskania prawa do świadczenia postojowego. Wskazać jednak należy, że wniosek przeciwny prowadziłby do absurdalnych skutków, całkowicie wypierających sens wprowadzenia omawianej regulacji, jakim było udzielenie pomocy osobom najbardziej dotkniętym sytuacją epidemiczną w Polsce - przedsiębiorcom oraz zleceniobiorcom, którzy wskutek wprowadzonych odgórnie drastycznych ograniczeń wykonywania pracy (działalności), a więc obiektywnych, utracili możliwość wykonywania wcześniejszej aktywności zawodowej, przez co pozbawieni zostali źródeł zapewnienia sobie środków na życie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego pozbawiony logiki jest wymóg wykazania przez wnioskodawcę prowadzącego pozarolniczą działalność gospodarczą, spadku przychodu o co najmniej 15% w stosunku do miesiąca poprzedzającego miesiąc złożenia wniosku, skoro w obydwu tych miesiącach uzyskał on przychód równy 0. Gdyby bowiem skarżący wykazał w marcu 2020r. bądź kwietniu tego roku przychód chociażby na symbolicznym poziomie 1 zł, nabyłby, zgodnie z sugerowaną przez organ rentowy wykładnią omawianego przepisu, prawo do świadczenia postojowego. Takie stanowisko należy jednak uznać za sprzeczne z wolą ustawodawcy i wykładnią celowościową ustawy.

W tym zakresie godzi się sięgnąć do uzasadnienia projektu nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu COVID-19, w którym wskazywano na trudną sytuację osób prowadzących działalność gospodarczą, opłacających składki same za siebie oraz

wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia, innej umowy o świadczenie usług, do których zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące umowy zlecenia, a także osób wykonujących pracę na podstawie umowy o dzieło, podkreślając ich szczególne narażenie na „niestabilność”, a nawet całkowitą utratę przychodów z powodu pandemii COVID-19, ze względu na brak zleceń lub zamówień, czy rezygnację z realizowanych lub zawieranych umów. Należy mieć bowiem na uwadze, że regulacje prawne wprowadzane w tak szczególnym okresie jakim jest czas epidemii, należy bezsprzecznie oceniać przez pryzmat przyświecających im celów i wartości - w tym wypadku zapewnienia pomocy finansowej osobom, które na skutek epidemii i ograniczeń wynikających z rozporządzenia, utraciły możliwości wykonywania swych codziennych obowiązków albo mogły je wykonywać jedynie w bardzo ograniczonym zakresie, co bezpośrednio przekładało się na spadek dochodów i tym samym poziomowi ich życia.

Sąd odwoławczy podziela stanowisko zaprezentowane w pisemnych motywach zaskarżonego rozstrzygnięcia, zgodnie z którym należy przyjąć założenie, że intencją i celem ustawodawcy, który wprowadził warunek spadku przychodu o co najmniej 15% nie było pozbawienie świadczenia postojowego przedsiębiorców najbardziej dotkniętych skutkami

kryzysu, którzy na skutek ograniczeń w prowadzeniu działalności gospodarczej nie osiągnęli żadnych przychodów, lecz określenie pewnej minimalnej wielkości spadku przychodu uprawniającego do tego świadczenia.

W tym stanie rzeczy apelacja organu rentowego jako pozbawiona uzasadnionych podstaw, podlegała oddaleniu, o czym Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 385 k.p.c.

Ewa Stryczyńska